

УДК 811.161.2'243(=531)(076)J(049.32)

ТАКА ДАЛЕКА І БЛИЗЬКА КОРЕЯ

**Збір Ірина. Українська мова як іноземна : Практичний курс. Рівень В1–В2 :
[підручник] / Ірина Збір. – Seoul, 2017. – 297 с. – корейська, українська)**

Данута Мазурик

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра українського прикладного мовознавства,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна,
e-mail: danuryk@gmail.com*

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ufl.2017.13.2739>

Вивчення української мови за кордоном підвищує її престиж, викликає пошану до мови і до народу – її носія. Для утвердження дисципліни «українська мова для іноземців» в міжнародному освітньому середовищі, для підвищення статусу української мови серед іноземців і зросту зацікавлення з їхнього боку до вивчення української мови важливо “готувати підручники з української мови як іноземної, що відповідали б усім вимогам сучасної дидактики, розробляти привабливу і за змістом, і за формою навчально-методичну літературу, піднімати українську науку на високий щабель розвитку, всебічно й послідовно популяризувати її” [3 : 119]. Важливим кроком на цьому шляху став опублікований у Сеулі підручник Ірини Збір “Українська мова як іноземна: Практичний курс. Рівень В1–В2”. Названа праця стала результатом роботи авторки на ниві навчання української мови корейських студентів в Університеті іноземних мов Хангук.

Корейську мову традиційно вважають ізольованою мовою, яка зберігає багато архаїчних рис, має унікальну фонетичну та лексичну системи, особливу граматику. З огляду на це, значне захоплення і повагу викликає прагнення студентів корейських університетів вивчати іноземні мови не тільки із прикладною метою (як-от, наприклад, офіційні мови ООН), а й для того, щоб познайомитися із далекою за географічним розташуванням, культурою, традиціями, історією державою, якою донедавна була для корейців Україна. Не набагато більше знали про Корею і в самій Україні. Республіка Корея та Україна встановили дипломатичні відносини в 1992 році, а в 2017 році відзначили 25-річну річницю встановлення дипломатичних зв'язків між двома країнами.

Щоразу більше зацікавлення з корейського боку викликає потенціал двосторонніх корейсько-українських економічних контактів. Регулярно відбуваються засідання Міжурядової українсько-корейської комісії з питань торговельно-економічного співробітництва, відбуваються корейсько-українські економічні Форуми "Економічна співпраця у контексті євразійської інтеграції". Представники ділових кіл обидвох країн заявляють про значні можливості для розвитку двостороннього економічного співробітництва, а також дослідження

нових шляхів співпраці між Кореєю та Україною, серед яких одним із пріоритетних є розвиток академічних контактів між нашими країнами. На початку 90-х років минулого століття корейські студенти вперше поїхали на навчання в українські університети. У 1996 році професор Хо Сун Чхоль відкрив перший курс лекцій з української мови в Корейському університеті (Korea University). Новим етапом у розвитку україністики в Кореї став 2009 рік, коли в університеті іноземних мов Хангук було відкрито перший факультет української мови. Уже в перший рік на факультет вступило близько двадцяти осіб. Від того часу щороку кількадесят корейських студентів приходять на факультет, щоб до своїх академічних зацікавлень долучити українську мову, відомості про українську культуру, історію, політику сучасної Української держави. У цьому їм допомагають кваліфіковані викладачі та навчально-методичні посібники і словники. На етапі становлення україністики в Кореї фахівці-філологи переважно використовували підручники з української мови як іноземної, написані для англomовних студентів або, так звані, універсальні посібники, що взагалі не передбачають мови-посередника. Викладачі змушені були постійно адаптувати наявні та створювати власні дидактичні матеріали, щоб полегшити й пришвидшити корейським студентам подолання “мовного бар’єру”. Труднощі зумовлювала насамперед відсутність підручників, зорієнтованих саме на корейських студентів. Хоча в 2007 році професор Хон Сук У видав перший ознайомлювальний підручник з української мови [8 : 15], цього та інших лексико-графічних праць [9, 10, 11, 12] явно було недостатньо.

Швидкість опанування української мови, якість навчальних матеріалів, стійкість набутих мовленнєвих навичок, адекватне оцінювання, практика живого спілкування – ось ці підвалини, які допомагають корейським студентам оцінити ефективність навчального курсу з мовної підготовки та не втратити зацікавленості в українській мові. Праця лектора української мови Корейського університету іноземних мов Хангук – Ірини Збір “Українська мова як іноземна: Практичний курс. Рівень В1–В2”, яка вийшла у світ у 2017 році, стала першим підручником з української мови як іноземної, який від початку авторка створювала як посібник з української мови *саме* для корейських студентів. Рецензований підручник – це результат багаторічної праці теоретика і викладача-практика, узагальнення лінгвістичного й дидактичного досвіду, набутого ще від початку діяльності в центрі міжнародної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка і розвинутого на факультеті українознавства Корейського університету іноземних мов Хангук.

Принагідно зауважимо, що навчання української мови (чи будь-якої іншої) як іноземної поза межами мовного середовища має свої особливості й труднощі. Насамперед у тому, що комунікація мовою, яку вивчають, відбувається в умовах далеких від реального функціонування мови у формі мовного тренування, в якому співрозмовниками виступають такі ж студенти, що належать до тієї ж культури.

У наш час існує значна кількість варіантів щодо здійснення навчання іноземної мови і форм та способів застосування навчальних засобів. Сучасний викладач мусить бути готовим діяти не за чітко запропонованими правилами (особливо, коли їх немає!..), а відповідно до власного досвіду й усвідомленого

вибору методичної системи, яка веде до успіху і найбільше відповідає умовам навчання.

Українська та корейська мови не схожі ні типологічно, ні генетично. Ні в Україні, ні в Кореї поки що немає досліджень, у яких би зіставляли риси обох мов на усіх рівнях для того, щоб дати викладачам методичні вказівки та поради щодо підвищення ефективності навчання української мови.

Підручник “Українська мова як іноземна: Практичний курс” створений спеціально для тих корейських студентів (а також для всіх охочих), хто вже має початкові знання з української мови. Починаючи роботу з названим підручником, уже потрібно знати кириличну графіку, особливості вимови та наголошування українських слів і слівосформ, розуміти закони інтонуювання, треба орієнтуватися в закономірностях словозмінних парадигм та загальних принципах побудови українського речення.

Мета підручника – “розширити словниковий запас, узагальнити й систематизувати знання з лексики, граматики...; активізувати навички усного та писемного мовлення корейських студентів” [2 : 6]. Реалізації такої широкої мети підпорядковані всі частини підручника і загальні принципи його укладання.

Підручник складається із 18 уроків, які мають однакову структуру:

1. Тема уроку.
2. Питання-роздуми.
3. Нові слова.
4. Текст.
5. Питання до тексту.
6. Керування дієслів.
7. Лексичні вправи.
8. Граматичні вправи.
9. Твір-роздум.

Повторюване поєднання різних видів роботи дисциплінує студентів і добре корелює із загальнодидактичним принципом наступності й послідовності в навчанні.

Розглянемо кожен із елементів заняття.

Теми, запропоновані для опрацювання, охоплюють значний діапазон життя людини – від сім’ї, побуту, навчання, захоплень до питань міжнародної політики, економіки, корейсько-українських контактів, глобальних проблем життєдіяльності тощо (1. Місто Львів. 2. Погода. 3. Мова – найбільший скарб народу. 4. Тарас Шевченко. 5. Індійський океан. 6. Подарунки на Різдво. 7. Світ очима тварини. 8. Батьківська любов. 9. Компліменти. 10. Тварини на межі вимирання. 11. Україна. 12. Екологічні проблеми. 13. Європейський вибір України. 14. Страх голоду. 15. Імміграція українців. 16. Права людини. 17. Роль жінки у суспільстві. 18. Футбол).

Таке, здавалося б на перший погляд, нелогічне й непослідовне подання комунікативних тем є виявом добре продуманої дидактичної мети: лексичний і граматичний компонент кожної з макротем циклічно розподілений на увесь курс і регулярно виступає на перший план у комунікативних потребах студентів. Теми про Львів, Україну, Тараса Шевченка, мову, європейський вибір, причини і наслідки міграційних процесів в Україні представляють українознавчу змістову лінію; теми про погоду, Індійський океан, тваринний світ, екологічні проблеми

відображають проблеми, які стосуються буття усієї планети й уводять в активний лексикон студентів назви понять, важливих для кожної людини; теми “Батьківська любов”, “Подарунки на Різдво”, “Компліменти”, “Футбол” розширюють і поглиблюють особистісну змістову лінію тощо.

Елементи технології випереджувального навчання ілюструє українсько-корейський **словничок** нових слів, поданий до кожного уроку. Варто відзначити, що форма презентації нових слів відображає комплексний принцип лексико-граматичного опрацювання українського слова в іншомовній аудиторії:

- 1) значення розкрито через переклад рідною мовою;
- 2) іменники супроводжено закінченням форми родового відмінка однини (множини), для іменників-назв осіб паралельно подані форми на називання осіб різної статі, правда непослідовно, як-от: є форми *співрозмовник/співрозмовниця* [2 : 90], але немає фемінітива *представниця* до іменника *представник* [2 : 100];
- 3) для прикметників подано закінчення родових форм в називному відмінку однини та для називного множини;
- 4) дієслова, подані попарно у формах недоконаного і доконаного виду (що дуже важливо, адже, як відомо вид як граматична категорія спирається на видову пару, на видову опозицію, тому в практиці викладання української мови як іноземної необхідно послідовно дотримуватися принципу “одне дієслово – дві видові форми”), для яких подана вказівка на особові закінчення у формах 1 і 2 особи однини. Кожне дієслово супроводжують питання керування.

Центральним, свого роду “темотвірним” елементом кожного уроку є **текст**. “Жоден урок з української як іноземної не відбувається без текстової опори, жоден підручник чи посібник з української мови для студентів-іноземців не подає уроків чи занять, лексико-граматичної теми без тексту та методичного апарату до нього” [5 : 162]. Ірина Збір дуже уважно підійшла до добору текстів – вони добре структуровані, змістовно й виражально місткі, різностильові, містять різноманітні за будовою й оформленням речення, багаті лексично. До кожного тексту подані різноманітні **завдання** і **вправи**, які допомагають пригадати відомий та опрацювати й засвоїти новий лексико-граматичний матеріал. Насамперед йдеться про систему питань до тексту, відповіді на які мають на меті показати наскільки студенти зрозуміли зміст. Інколи питання за змістом мають комплексний характер і передбачають вправління у вживанні певної граматичної форми (форм), як-от: *Дайте відповіді на питання, використовуючи слова в дужках*.

Детальніше хотілося б зупинитися на таких видах роботи, як *питання-роздуми*, що передують тексту, та *твір-роздум*, що завершує кожну тему. Ці завдання слугують своєрідним обрамленням до кожної теми й відображають орієнтацію посібника на вже підготовленого студента. Оволодіння з боку студентів монологічного формою усного мовлення має велике значення. Це насамперед, уміння відрекомендувати себе чи іншу особу, розповісти про свою країну, свій університет, свою сім'ю, рідне місто, своїх друзів, свої уподобання чи бажання. Ці навички належать до базових і не є об'єктом навчання у рецензованому посібнику. Авторка веде студентів далі, даючи їм можливість розширювати україномовні діапазони.

Відомо, що вершинним етапом в опануванні іноземною мовою є так звана мовотворчість, коли особа, що навчається, набуває здатності висловлювати власну позицію, індивідуальне бачення, критичну оцінку щодо предмету розмови,

виходячи за межі стандартних комунікативних моделей і в такий спосіб самовиражаючись. Прикметно (чи парадоксально), що ці уміння, як правило, не залежать від того, на якому етапі вивчення мови перебуває іншомовець. Часто в таких ситуаціях на перше місце виступають індивідуальні риси характеру та темпераменту особистості, а не кількість і повнота вивченого.

Щодо національних особливостей характеру корейських студентів і того, як вони впливають на їхню мовну підготовку, то більшість практиків сходяться на значному ступені дисциплінованості й працелюбності корейців, поєднаних із певною непоступливістю. Традиційне виховання та мораль не завжди дозволяють корейцям прямо говорити про проблеми; вони, як правило, не звикли відкрито висловлювати незгоду, доводити чиясь неправоту [4 : 132.]. На практиці це часто проявляється в тому, що студент готовий виконувати прямі й чіткі вказівки, давати однозначні й лаконічні відповіді на питання, конструювати тексти за поданим зразком чи заздалегідь визначеним планом, але його важко спонукати до висловлення оціночних суджень чи роздумів про доцільність/недоцільність, потрібність/непотрібність будь-кого чи будь-чого. Також важко добитися самостійного висловлення критики, незадоволення, претензії на адресу службової особи чи організації і т. д. – хоча ці уміння передбачені в процесі оволодіння іноземною мовою. Уміщені наприкінці кожної теми завдання з творчим компонентом (у тому числі й зазначений вище *твір-роздум*) мають на меті спонукати студентів, образно кажучи, вийти із зони комфорту і послугоуватись іноземною мовою для вираження власної думки в ситуації непрогнозованій і спонтанній. Цьому сприяють формулювання до усних чи письмових завдань у вигляді проблемних питань: “Як, на Вашу думку, можна вирішити екологічні проблеми в сучасному світі?”, “Як Ви думаєте, чи Україна має шанс стати членом ЄС? Чому?”, “Як Ви думаєте, чому відбувається імміграція у наш час? Які її причини?”, “Як Ви думаєте, чи порушуються права людини у Вашій країні?” або з вказівкою на чітку індивідуалізованість майбутнього висловлення: “Мої враження ...”, “Мій улюблений ...”, “Чи любите Ви ...?”.

Окремо хочемо проаналізувати граматичний матеріал підручника та систему вправ. Дотримуючись принципів комунікативного навчання Ірина Збир пропонує систему вправ, які спрямовані на складання або закінчення речень, формулювання запитань, заповнення пропусків словами з довідки тощо. Для того, щоб знання студентів-іноземців перетворились у міцні практичні вміння та навички, потрібно на належному, але одночасно й доступному рівні, подавати новий матеріал. Рецензований посібник містить дозовану кількість граматичного матеріалу, який призначений швидше для узагальнення й систематизації вже відомого, ніж для засвоєння вперше, хоча розташований під гаслом “*Запам'ятайте!*”. Звертає на себе увагу стислий й максимально лаконічний спосіб організації граматичного компонента, як правило, у вигляді таблиць чи схем, після яких подано вправи для закріплення знань.

Зважаючи на “дієсловоцентричність” української мови, авторка підручника послідовно уводить у структуру заняття інформацію про керування дієслів та вправи на закріплення набутих знань (*Складіть речення з поданими дієсловами*). Формуванню умінь сприяє система лексичних і граматичних вправ, серед яких переважають відтворювальні (*Поставте пропущені слова у реченні. Допишіть речення.*) та пошукові (*Підберіть синоніми до поданих слів. Підберіть антоніми*

до поданих слів. Знайдіть у тексті речення з конструкцією... . Знайдіть у тексті складні речення з... . Напишіть слова в дужках у потрібному відмінку. Знайдіть у тексті спільнокореневі слова...) завдання. Сформувати міцне підґрунтя для мовної презентації комунікативних намірів допомагають вправи на самостійне конструювання фраз (з опорою на зразок чи без такої), про що свідчать завдання *Напишіть 4 складні речення з... . Напишіть 4–5 речень із конструкцією... . Складіть речення з дієсловом... тощо.*

Щоб полегшити студентам пошук потрібної інформації про українське слово, його значення чи модель словозміни наприкінці посібника розміщено сім **Додатків**, у яких систематизовано схеми словозміни (чи формотворення) слів за частиномовною приналежністю (іменник, прикметник, займенник, числівник, прислівник, дієслово). Одним із Додатків є Словник, у якому слова зі словничків до кожної теми розміщені в алфавітній послідовності [2 : 209–230].

Для самоперевірки у кінці підручника вміщено підрозділ **Відповіді**, де подано правильні варіанти відповідей до усіх вправ. Залишається лише сподіватися, що студенти користуватимуться цим ресурсом лише з метою самоконтролю.

У значному переліку переваг, є однак місце й деяким зауваженням чи побажанням. Детально аналізуючи підручник і методологію навчання української мови іноземної, яку він репрезентує, хочемо відзначити, що основним способом навчальної комунікації авторка обрала лінію “викладач – студент” і зовсім не відобразила інтерактивного навчання за напрямом “студент – студент”. Інтерактивне навчання дозволяє обмін інформацією між усіма учасниками навчального процесу (особливо, коли студенти працюють у парах чи мікрогрупах). Це покращує формування комунікативної компетенції, передбачає вияв ініціативи, розширює межі непрогнозованої ситуації та краще готує до усвідомленого й вільного застосування іноземної мови. У наступних перевиданнях підручника варто доповнити його завданнями на інтеракцію: *Складіть діалог. Запитайте у друга (колеги, викладача...).* *Проведіть інтерв'ю. Візьміть участь у дискусії. Організуйте прес-конференцію* тощо.

Також варто більше залучати можливості сучасних мультимедійних ресурсів та комп'ютерних технологій, спонукати студентів самостійно шукати аудіо- та відеоінформацію щодо різних тем, презентувати її в аудиторії і тим самим сприяти підвищенню власних комунікативних, зокрема аудитивних умінь.

Рецензований підручник заявляє про діапазон підготовки від рівня B1 до рівня B2, у межах якого повинні зрости комунікативні уміння студентів після повного опрацювання запропонованого матеріалу. Позаяк в 2017 р. в Україні ще не було офіційно визначено рівнів володіння українською мовою як іноземною, то Ірина Збір застосувала термінологію Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти [1]. За описом вимог до рівня B2, цей рівень визначає **достатній рівень** володіння українською мовою як іноземною, досягнення якого свідчить про можливість **ефективного** спілкування в україномовному (у т.ч. професійному) середовищі з усвідомленим використанням більшості виражальних засобів та мовленнєвих умінь. Можемо підсумувати, що підручник та організація матеріалу в ньому відповідають принципам науковості, доступності та комунікативної спрямованості навчання і цілком можуть допомогти корейським студентам досягнути рівня B2.

Список використаної літератури

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – Київ : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. *Збір Ірина*. Українська мова як іноземна : Практичний курс. Рівень В1–В2 : [підручник] / Ірина Збір. – Seoul, 2017. – 297 с.
3. *Космеда Тетяна*. Становлення та поступ Познанської україністики (1991–2016 рр.) / Тетяна Космеда // Граматичні студії : зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т; наук. ред. А. П. Загнітко. – Вінниця : ДонНУ, 2016. – Вип. 2. – 138 с. – С.119–128.
4. *Львовочкіна А. М.* Етнопсихологія : Навч. посіб. / А. М. Львовочкіна – Київ : МАУП, 2002. – 144 с. Режим доступу: <http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/n135.pdf>.
5. *Станкевич Ніна*. Особливості створення навчальної текстотеки з української мови як іноземної / Ніна Станкевич // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2011. – Вип. 6. – С. 162–168.
6. *Цветаєва О. В.* Лінгводидактика і прагмалінгводидактика як методологічна основа навчання іноземних мов / О. В. Цветаєва // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. – 2016. – № 23. – Том 2. – С. 68–71.
7. *Хо Сун Чхоль*. Історія українських досліджень в Кореї / Хо Сун Чхоль // Мова і культура (Науковий журнал). – Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. – Вип. 21. – Т. II (191). – 588 с. – С.15–16.
8. *Хон Сук У*, Перші кроки українською мовою, 2007, Мунерим.
9. *Хо Сун Чхоль, Кім Джун Вон, Чой Джун Ги*, Українсько-корейський словник, 2007, Мунерим.
10. *Чжон Йон Чжу*, Українсько-корейський словник, 2011, nBook.
11. *Хо Сун Чхоль, Чечельницька І.*, Корейсько-український словник, 2012, Мунерим.
12. *Чой Син Чжин, Кадрилєєв В.*, Словник Української розмовної мови, 2012, Мунерим.

References

1. Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vuvchennia, vykladannia, otsiniuvannia / Nauk. red. ukr. vydannia d-r ped. nauk, prof. S. Yu. Nikolaieva. – Kyiv : Lenvit, 2003. – 273 s.
2. *Zbyr Iryna*. Ukrainska mova yak inozemna : Praktychnyi kurs. Riven B1–B2 : [pidruchnyk] / Iryna Zbyr. – Seoul, 2017. – 297 s.
3. *Kosmeda Tetiana*. Stanovlennia ta postup Poznanskoï ukrainistyky (1991–2016 rr.) / Tetiana Kosmeda // Hramatychni studii : zb. nauk. prats / Donetskyi nats. un-t; nauk. red. A. P. Zahnitko. – Vinnytsia : DonNU, 2016. – Vyr. 2. – 138 s. – S.119–128.
4. *Lovochkina A. M.* Etnopsykholohiia : Navch. posib. / A. M. Lovochkina – Kyiv : MAUP, 2002. – 144 s. Rezhym dostupu: <http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/n135.pdf>.

5. *Stankevych Nina*. Osoblyvosti stvorennia navchalnoi tekstoteky z ukrainskoi movy yak inozemnoi / Nina Stankevych // *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi*. 2011. – Vyp. 6. – S. 162–168.

6. *Tsvietaieva O. V.* Linhvodydaktyka i prahmalinhvodydaktyka yak metodolohichna osnova navchannia inozemnykh mov / O. V. Tsvietaieva // *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Ser.: Filolohiia. – 2016. – № 23. – Tom 2. – S. 68–71.

7. *Kho Sun Chkhol*. Istoriia ukrainskykh doslidzhen v Korei / Kho Sun Chkhol // *Mova i kultura (Naukovyi zhurnal)*. – Kyiv : Vydavnychiy dim Dmytra Buraho, 2018. – Vyp. 21. – T. II (191). – 588 s. – S.15–16.

8. *Khon Suk U*, Pershi kroky ukrainskoiu movoiu, 2007, Munerym.

9. *Kho Sun Chkhol, Kym Dzhun Von, Choi Dzhun Hy*, Ukrainsko-koreisky slovnyk, 2007, Munerym.

10. *Chzhon Yon Chzhu*, Ukrainsko-koreisky slovnyk, 2011, nBook.

11. *Kho Sun Chkhol, Chechelnytska I.*, Koreisko-ukrainsky slovnyk, 2012, Munerym.

12. *Choi Syn Chzhyn, Kadrylieiev B.*, Slovnyk Ukrainskoi rozmovnoi movy, 2012, Munerym.

Стаття надійшла до редакції 15.08.2017

доопрацьована 25.08.2017

прийнята до друку 12.09.2017

SUCH A DISTANT AND CLOSE KOREA

(Review: Zbyr I. Ukrainian for Korean students : [textbook] / Iryna Zbyr. – Seoul, 2017. – 297 p. – Korean language, Ukrainian language)

Danuta Mazuryk

*Ivan Franko National University of Lviv,
Department of Applied Linguistics,
1 Universitetska St., room 233, 79000 Lviv, Ukraine
tel.: (032) 239 43 55
e-mail: danuryk@gmail.com*